

Jyri Lavikainen, tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

VENÄJÄN TAKTISEET YDINASEET VALKO- VENÄJÄLLÄ

ETUPIIRIN LUJITTAMISTA

Venäjän suunnitelma taktisten ydinaseiden sijoittamisesta Valko-Venäjäälle on uusi askel sen asteittaisessa hyökkäyksessä Valko-Venäjän suvereniteettia vastaan. Venäjä nojaa myös yhä enemmän ydinasepelotteeseensa tavanomaisten asevoimiensa heikentymisen vuoksi.

Venäjän hiljattain antama ilmoitus ydinkärkien varastoimisesta Valko-Venäjäälle merkitsee katastrofia Valko-Venäjän suvereniteetille. Aiemmin oli jo tiedossa, että Venäjä suunnittelee Valko-Venäjän rynnäkkökoneiden muuntamista ydinaseiden käyttöön sopiviksi sekä ydinaseiden käyttöön sopivien Iskander-M-järjestelmien siirtoa Valko-Venäjäälle. Tuolloin julkisuudessa olleet tiedot viittasivat kuitenkin siihen, että ydinkärjet säilytettäisiin edelleen Venäjällä.

Ei ole ilmeistä, minkä takia Venäjä haluaa varastoida ydinkärkiä Valko-Venäjäälle. Venäjällä on Valko-Venäjän rajan lähellä varastoja, jotka olisivat todennäköisesti

parempi vaihtoehto ydinkärkien turvallisuuden kannalta. Lisäksi Valko-Venäjällä ei ole säilytetty ydinaseita sen jälkeen, kun ne poistettiin 1990-luvulla, joten uutta infrastruktuuria on rakennettava.

Venäjän tavoitteena näyttää olevan synnyttää juuri riittävästi turvattomuutta, jota se voi hyödyntää tiukentaakseen otettaan Valko-Venäjästä. Samalla rynnäkkökoneiden aseistaminen ydinaseilla on merkki siitä, että Venäjä on yhä riippuvaisempi ydinpelotteesta, sillä Ukrainan sota on entisestään heikentänyt sen tavanomaisten asevoimien kuntoa.

Varastoimalla ydinkärkiään Valko-Venäjäälle Venäjä luo itselleen

pysyvän tekosyyn lähettää asevoimansa miehittämään Valko-Venäjäälle taatakseen ydinkärkiensä turvallisuuden. Jos Valko-Venäjällä esimerkiksi syntyisi edellytykset vallankumoukselle vuoden 2020 väärennettyjen presidentinvaalien jälkeisten mielenosoitusten tapaan, Venäjä voisi perustella hyökkäystä maahan väittämällä, että sen on varmistettava, etteivät sen ydinaseet joudu vääriin käsiin. Samanlaista perustetta voitaisiin käyttää Valko-Venäjän miehittämiseen, jos Lukashenka tai hänen seuraajansa yrittäisi pyristellä irti Venäjän vallasta.

Lisäksi antamalla Valko-Venäjäälle ilmavoimille tehtäväksi Venäjän

ydinaseoperaatioiden toteuttamisen, Venäjä jatkaa Valko-Venäjän asevoimien integroimista omiinsa. Vaikka tällainen järjestely muistuttaa ulkoisesti Naton ydinasejako-ohjelmaa, niitä ei voi verrata toisiinsa: Naton ydinasejako-ohjelman tavoitteena on varmistaa, että Yhdysvaltojen turvallisuuspoliittiset intressit pysyvät yhteisinä eurooppalaisten Nato-liittolaisten kanssa. Liittolaisilla on ydinasejako-ohjelman vuoksi myös enemmän sananvaltaa siihen, kuinka heitä lopulta puolustetaan. Venäjän ydinaseiden jakaminen Valko-Venäjän kanssa on vain yksi askel sen asteittaisessa hyökkäyksessä Valko-Venäjän suvereniteettia vastaan.

Venäjä saattaa pyrkiä ydinasein varustetuilla rynnäkkökoneillaan kompensoimaan heikentynyttä tavanomaista taistelukykyään. Jopa ydinasein varustettuna rynnäkkökone voi tukea vain etulinjan operaatioita, joten sen rooli muistuttaa kylmän sodan aikaisten taktisten ydinaseiden tehtäviä. Järjestelmä on tässä roolissa kuitenkin epäluotettava, sillä Ukrainan ilmapuolustus on sodan aikana osoittanut voitonsa torjua tällaisia hyökkäyksiä.

Tällä hetkellä Venäjällä ei ole kykyä puolustautua Natoa vastaan tavanomaisin keinoin, ja sijoittamalla ydinaseisen rynnäkkökoneen etulinjan puolustukseen Venäjä viestittää, että sota sitä vastaan

voi muuttua nopeasti ydinsodaksi. Tämä lisää järjestelmän pelotearvoa sen kyseenalaisesta suorituskyvystä huolimatta. Lisäksi sijoittamalla näitä järjestelmiä ja niiden taistelukärkeä Valko-Venäjälle Venäjä luo olosuhteet, joissa se voisi sotatilanteessa menettää nämä ydinaseet, ellei se käytäisi niitä taistelussa. Näin Venäjä viestii Natolle, että sota juuri Valko-Venäjällä voi eskaloitua ydinsodaksi.

Luomalla tarkoituksellisesti tällaisen riskin Venäjän poliittinen tavoite hallita Valko-Venäjää yhdistyy sen sotilaalliseen tarpeeseen nojata entistä enemmän ydinasepelotteeseen. Venäjä piirtää puolustuslinjansa Valko-Venäjän länsirajalle ja pyrkii siten ydinsateenvarjolla saattamaan Valko-Venäjän valtansa alle. Tämä sopii Venäjän nykyiseen kansallisen turvallisuuden strategiaan, joka käsittelee etupiirejä Venäjän kansallista puolustusta koskevassa osiossa.

Etulinjaan sijoitetut taktiset ydinaseet voivat myös viitata siihen, että Venäjä alentaa virallisesti linjaamaansa ydinaseen käyttökynnystä, kun sen päivitetty sotilasdoktriini julkaistaan. Venäjä saattaa omaksua julistuksellisen politiikan, joka muistuttaa sen vuoden 2000 sotilasdoktriinia. Siinä todettiin, että Venäjä voi käyttää ydinaseita kansallisen turvallisuutensa kanalta kriittisissä tilanteissa (eikä

eksistentiaalisten uhkien edessä, kuten nykyiseen ydinasedoktriiniin on kirjattu).

Nykyinen doktriini perustui uskoon, että Venäjän tavanomaiset joukot olivat tarpeeksi vahvoja vähentämään sen riippuvuutta ydinasepelotteesta. Näin ei enää ole, mikä kumoo nykyisen linjauksen alkuperäiset syyt. Samalla alennettu kynnyks antaisi Venäjälle uuden tekosyn puolustaa ydinaseuhkailulla ylivaltaansa Valko-Venäjällä tai valloituksiaan muualla. Naton ydinasepelote rajoittaisi kuitenkin edelleen näiden uhkausten tehokkuutta.

Venäjän päätös sijoittaa ydinaseita Valko-Venäjälle ei paranna merkittävästi sen kykyä iskeä Naton alueelle ydinaseilla, sillä Venäjä voi jo nyt käyttää Valko-Venäjän ilmatilaa keskimatkan ohjusten laukaisemiseen. Venäjä on myös jo sijoittanut Kaliningradiin Iskander-M-järjestelmiä.

Venäjällä on sotilaallisia syitä sijoittaa ydinaseita Valko-Venäjälle, mutta nykyiset suunnitelmat ovat suurempi uhka Valko-Venäjälle kuin Natolle. Ydinaseiden varastointi johtaa Venäjän pysyvään sotilaalliseen läsnäoloon Valko-Venäjällä ja tarjoaa tekosyn kasvattaa sitä myöhemmin. Siten päätös on uusi askel Venäjän kampanjassa varmistaa, ettei Valko-Venäjä voi koskaan valita Ukrainan tietä ja paeta Venäjän etupiiristä. /